

Lilla Lisa och syskonen Tripp, Trapp och Trull
en berättelse om en märklig koltrastfamilj

av Eija I. Korhonen ©

Nu kämpas det hårt om mina holkar. Kampen går mellan talgoxar, blåmes och nötskrika å ena sidan och deras motståndare som försöker slänga ut både dem och äggen/ungarna - den svartvita flugsnappare. Kampen går för fort för min enkla kamera. Istället tänkte jag visa en spännande historia från 2012 då koltrasten byggde bo i min uppstammade Hinnonmäki krusbärsbuske.

Det började med att jag upptäckte något - kanske "en sjukdom" - ni vet som björkarna kan få då grenen ser ut att trassla till sig till en stor boll - i den ännu lite vinterkala busken. Eftersom busken är låg, kom jag nära för att kika. Där låg det ett ägg. Efter två dagar hade de blivit två ägg, och efter fyra dagar tre, och efter sex dagar fyra ägg, tills alla 5 äggen var lagda. Då började koltrasthonan ruva - allt en meter utanför mitt fönster! :)

När alla fem äggen var lagda, började den mörkt bruna honan ruva. Hon satt i boet i ösregn såväl som i gassande sol, endast en smula skyddad av Hinnonmäki krusbärsbuskens tunna, nyutspruckna blad. Hanen syntes inte till (!) men varje dag tog honan lunchrast. Det gjorde hon som folk i allmänhet, mitt på dagen och då passade jag skyndsamt på med kameran. Det var enkelt. Jag slapp att klättra särskilt högt då busken inte är mer än en meter hög. Varje lunch var honan på lunch maximalt en kvart. Sedan fortsatte hon ruva. Dygnet runt. En tidig morgon, efter ca 2 veckor, kläcktes det första ägget! Redan samma dag, strax före lunch fick nykomlingen en bror eller en syster och vid sin återkomst efter lunch fortsatte honan skydda de nykläckta och äggen med sin kropp.

Sammanlagt kläcktes fyra ägg. Mamma Koltrast matade flitigt sina barn med insekter och mask, och hon rensade boet på avföring. Det tog tid tills pappan visade sig, men mamma Koltrast klarade ypperligt väl att ensam ta hand om hela sin familj. Hon flög skytteltrafik till "affären" - för att fånga föda - och tillbaka igen för att mata sin växande barnaskara. Stackarn fick inte en lugn stund under dagtid, och på natten satt hon som ett täcke över ungarna och värmdde och skyddade dem med sina utbredda vingar medan regnet smattrade över henne. På nedan bild ser man Tripp, Trapp och Trull, samt en unge som skiljer sig i storlek från de andra tre. Det är Lilla Lisa, den sist kläckta och minstingen, som ligger underst. Hon och jag kom att ha en särskild relation, men nu skall jag inte gå händelserna i förväg ...

När pappan äntligen dök upp, hände något som jag ännu har svårt att tro är sant. Men sant var det. Först verkade allt frid och fröjd och koltrastparet levde ett normalt Svenssonliv och tog hand om sina barn som man sig bör. Bägge föräldrarna färdades fram och åter mellan boet och affären där de införskaffade mest mask och insekter för den växande familjen, och på nätterna fortsatte fru Koltrast att sitta som ett duntäcke över sina barn i boet. Däremot, har jag ingen aning om var herr Koltrast befann sig nattetid! Det enda jag vet är att han var hemifrån varje natt. Dessvärre kom situationen att förvärras ...

Snart hamnade Lilla Lisa alltid underst i högen av växande ungar som nu helt fyllde upp den lilla boskålen. Tripp, Trapp och Trull var nästan dubbelt så stora som Lilla Lisa som alltid var sist till maten, och fru Koltrast verkade allt mer förvirrad, ja, sporadiskt till och med handlingsförlamad därför att herr Koltrast trakasserade henne ständigt. Jag brukade sitta, dagarna i ända, lutad mot fönsterbrädan och förtvivlat se på när herr Koltrasts beteende eskalerade från sporadiska misshandelsepisoder till att han helt och hållet förbjöd henne att komma i närheten när boet. Fru Koltrast försökte förgäves, gång på gång, flyga med munnen full av färska, slingrande maskar till sina barn, men varje gång hon närmade sig boet, anföll han henne. Till slut pickade han nästan ögonen ur henne och hackade sönder hennes vingar. Budskapet var tydligt: Här har du inget mer att göra! Jag förstår att hon till slut gav upp – hon var tvungen – allt annat hade lett till döden. Så en solig sommardag såg jag henne med tårade ögon flyga iväg från sina ungar, en sista gång.

Från den dagen såg jag sällan Lilla Lisa. De tre stora, Tripp, Trapp och Trull, blev större och större, för herr Koltrast såg trots allt till att hans favoritbarn skulle växa sig lika starka och tuffa som han själv. Han försåg dem med de bästa bitarna från mina rabatter och med de tjockaste flugorna från buskarna och träden. Han till och med vände upp och ner på min finaste gräsmatta för att hitta de saftigaste maskarna till ungarna. Mellan måltiderna, medan pappan var och sprättade runt i min kompost med näbben, låg de tre stora, Tripp, Trapp och Trull och sov ovanpå Lilla Lisa.

Det var inget snack om vem som bestämde i boet. De tre musketörerna, Tripp, Trapp och Trull klampade obarmhärtigt på och över Lilla Lisa. De såg också till att roffa åt sig de läckraste maskarna och nu fick herr Koltrast, minsann, känna efter hur det är att vara ensam förälder. Han hann knappt till toaletten, vet jag, för han släppte nästan alltid en slemmig hög mitt på mitt trädgårdsbord som, olyckligt nog, stod precis under hans flygrutt mellan boet och masklandet. Och ungarna då? Den tuffa punkfrillan byttes ut mot slätkammat i takt med att hemmets väggar kröp allt närmare allt efter som krusbären mognade. Men krusbären intresserade inte ungdomarna. De närde drömmar om fjärran platser och hade tidigt bestämt sig för att de - så snart som benen bar - skulle bli upptäcktsresenärer och utforskare. De längtade redan till dagen "D" och det avgörande skuttet ut ur boet i krusbärsbusken och in i den vida, vilda världen.

Knappt att deras ben ännu bar, och trots att vingpennorna ännu inte var färdigutvecklade, hoppade så Tripp, Trapp och Trull en dag ner från boet. De satte sig, en efter en, på kanten och såg sig om innan de började vispa luft med vingarna. Sedan hoppade de, i tur och ordning, rakt ner i det mjuka gräset under krusbärsbusken. Genast när de fått fötterna under sig, sprang de, en efter en så kvickt de kunde, de fem metrarna till syrensåret och gömde sig. Alla utom Lilla Lisa.

Lilla Lisa satt kvar i boet, ensam, med det femte ägget som aldrig hade kläckts. Jag följde hennes förehavanden och väntade vid fönstret på att pappa Koltrast skulle komma med mat, men han dröjde. Lilla Lisa väntade och pep och pep igen tills hon somnade, men ingen kom. Pappa Koltrast hade helt enkelt inte längre något intresse av att återvända till boet. Och mamma Koltrast var ju deporterad. Men Tripp, Trapp och Trull satt utspridda i buskarna i skogskanten och tävlade om vem som skriker högst. Jag hörde dem dagarna i ända. Och jag såg pappan flyga skytteltrafik mellan masklandet som numera låg i min en gång så fina blomsterrabatt och ungarna i snåret. Och Lilla Lisa – hon pep med allt svagare röst där hon satt bortglömd och ensam kvar i boet. Det var då jag beslöt mig för att ingripa.

Lisa gapade stort genast när min hand med en slingrande mask mellan tummen och pekfingret närmade sig. Stackarn var hungrig, men till en början var hon så trött att hon knappt orkade äta. Efter att mödosamt ha svält masken, somnade hon och jag sprang ner till min finaste gräsmatta för att fylla min maskburk. När jag återvände till boet, ville Lisa först inte ha mat. Hon låg lealös och apatisk och såg på mig med tom blick. Jag knuffade henne ömsint med pekfingret och knackade lätt vid sidan av näbben, och till slut gapade hon. När hon äntligen lyckats svälja masken som förtvivlat försökte slingra sig ur mitt grepp, blundade hon och somnade. Jag fortsatte att fylla maskburken, och medan hon sov, höll jag vakt i fönstret. Med jämna mellanrum, och vid minsta rörelse i boet, sprang jag ut och bjöd på ett nytt skrovsmål. Och nu, redan när hon fick syn på mig, gapade hon stort. Under dagarna som följde hann jag inget annat än att vikariera som koltrastmor. Men jag hann vända upp och ner på 10 x 10 meter av min bästa gräsmatta!

Nu växte Lilla Lisa väldigt snabbt! På tre, fyra dagar hade hon vuxit i kapp Tripp, Trapp och Trull och kunde nu mäta i storlek med dem den dagen som de hade lämnat boet. Och precis som de, klättrade också Lilla Lisa ut ur boet och satte sig på kanten. Men hon tordes inte hoppa. Hon tvekade. Hon satt på sin gren hela dagen lång, och när kvällen kom kröp hon ner in i boskålens trygghet. Nästa dag gjorde hon likadant. Jag försökte mata henne medan hon satt på grenen, men hon ville inte ha något, inte förrän sent på eftermiddag när hon åter satt i boet – men nu låg hon inte längre nedtryckt i boet. Hon stod upp. Och toabestyren utförde hon numera från stående ställning på kanten och med rumpan utanföör. Följande dag förändrades inget, utom det att jag hade fått börja gräva upp en ny bit gräsmatta.

De heta sommardagarna som koltrastmor gick fort och snart var tvungen att lämna Lilla Lisa för en dag. Hon fick ett skrovsmål på morgonen innan hon satte sig på sin gren, och innan jag med ångest i mitt hjärta kastade en sista blick bakåt. Hon satt där, rund och go, som hon brukade i krusbärsbusken. Men när jag återvände var busken tom! Det fanns ingen Lisa – i varken i busken eller i boet. Jag sökte efter henne överallt, särskilt där jag tidigare hade sett eller hört Tripp, Trapp eller Trull, men jag hittade henne inte. Jag följde med blicken varje koltrast som flög förbi, men varken herr Koltrast eller syskonskaran fanns där för att avslöja hennes nya hemvist. Jag har ingen aning om Lisa självmant hade gett sig av ut i det vilda, vida världen, eller om hon gått under och blivit uppäten av sparvhöken, lokatten eller räven. Kanske hade jag matat henne rund och go bara för att bli ett skrovsmål för något rovdjur ... jag fick aldrig veta, men jag hoppas att hon fick leva ett långt och lyckligt koltrastliv.

Allt gott! 😊

/Eija